



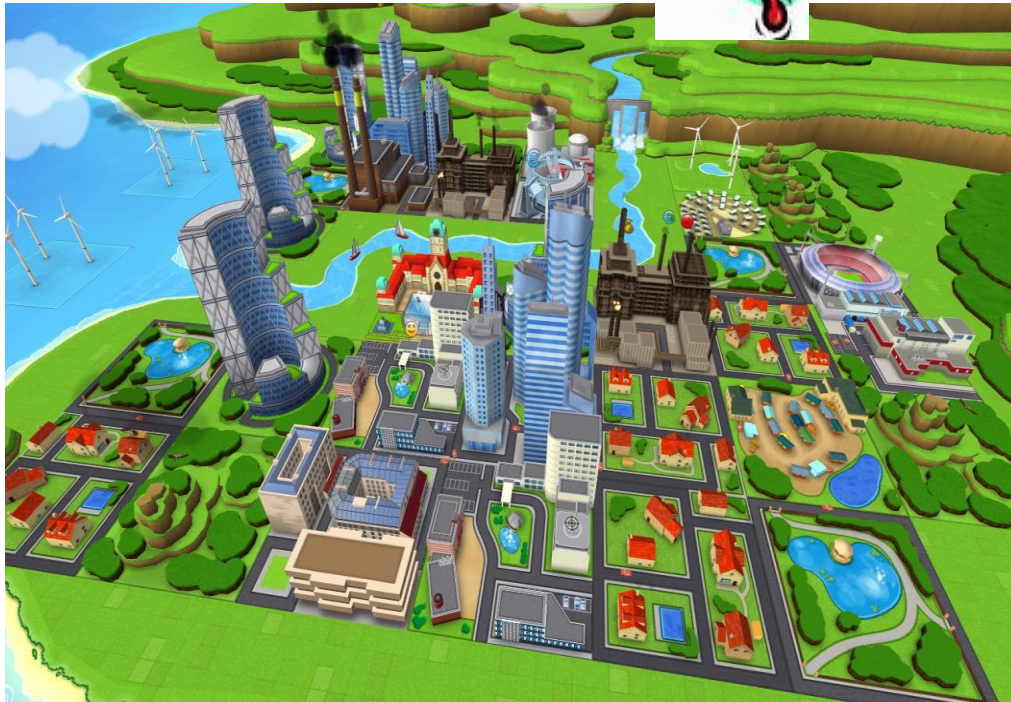
Rijksinstituut voor Volksgezondheid
en Milieu
*Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport*

Wetenschappelijke signalering van nieuwe milieugezondheidsrisico's

Hanneke Kruize, RIVM

Symposium
"Gezondheidsschade door milieufactoren"

29 september 2012





Wetenschappelijke signalering

Kennis en Informatiepunt Milieu en Gezondheid (KIP-MG)

Achtergrond:

- Brede maatschappelijke signalering van nieuwe milieugezondheidsrisico's door Ministerie van IenM
- NGO's, wetenschap, bedrijfsleven uitgenodigd:

Welke nieuwe milieugezondheidsrisico's zijn op dit moment belangrijk?

Vraag aan het Kennis- en Informatiecentrum Milieu & Gezondheid van RIVM:

- Beantwoord deze vraag vanuit een wetenschappelijk perspectief



Onze activiteiten

- Signalering nieuwe risico's:
bijhouden (internationale) attenderingen/
wetenschappelijke literatuur, proceedings; signalen
van experts
- Overzicht signaleringsactiviteiten en -methoden:
interviews met signaleerders uit verschillende hoeken,
expertmeeting
- Producten:
 - Groslijst signalen
 - Signaleringsrapport met aanbevelingen voor vervolg
(Kruize et al., 2012)



Aantal vragen die we onderweg tegenkwamen...

- Wanneer noemen we iets een signaal?
- Wie houden zich hier al mee bezig?
- Bestaat er een standaard manier van signaleren?
- Waar halen we onze signalen en de informatie daarover vandaan?
- Hoe omschrijven we de signalen?
- Op welke manier kun je de signalen prioriteren?
- Hoe vertaal je maatschappelijke, technologische en andere ontwikkelingen door naar milieugezondheidsrisico's?



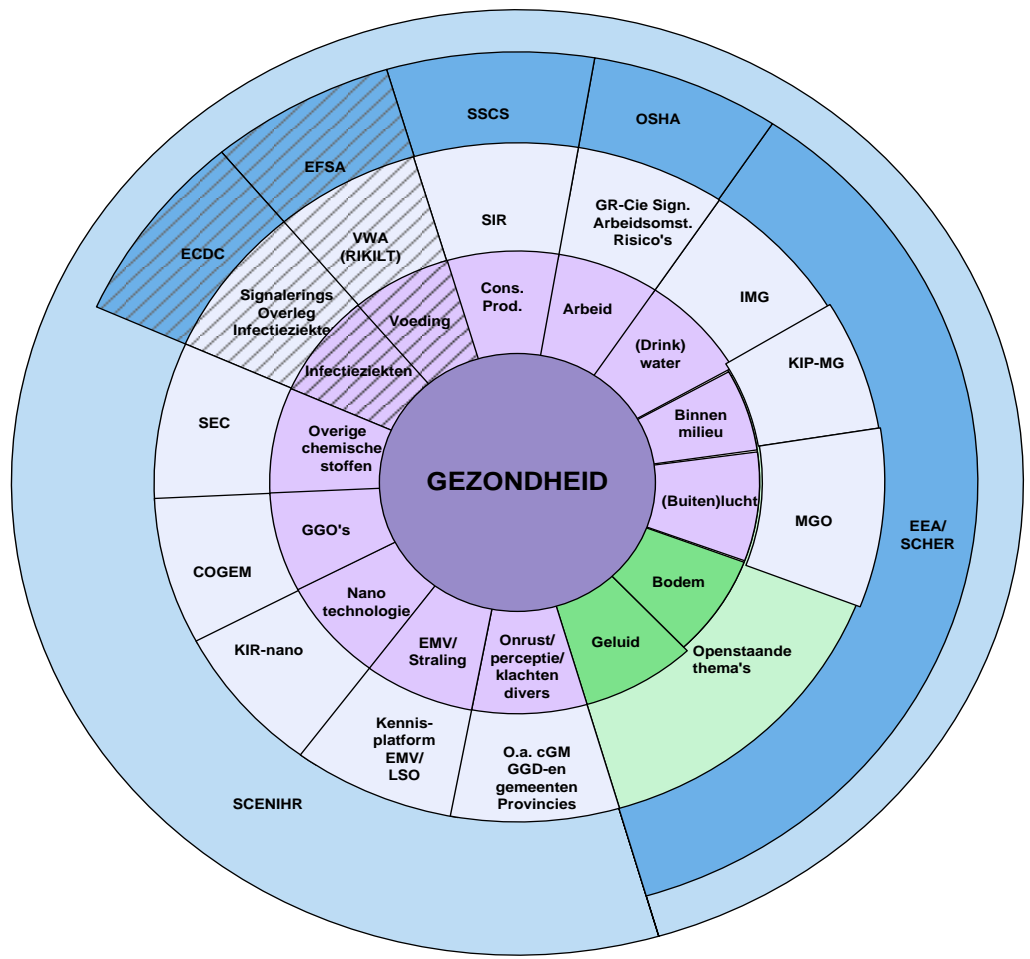
Wanneer noemen we iets een signaal?

- Er is een kans (direct of op termijn) op het ontstaan van gezondheidsrisico's voor de Nederlandse bevolking door blootstelling aan nieuwe fysische, chemische en niet-infectieuze biologische agentia in de woonomgeving of door nieuwe/een toename van de gevoeligheid met betrekking tot een bekend risico;
- er is nieuwe kennis over bestaande blootstellingen of effecten;
- er is een (onverklaarde) toename van een bepaald gezondheidseffect;
- er is ongerustheid of een negatieve beleving onder de bevolking met betrekking tot een blootstelling aan fysische, chemische en niet-infectieuze biologische agentia in de woonomgeving;
- het betreft nieuwe technologische en maatschappelijke of autonome ontwikkelingen waardoor milieugezondheidsrisico's kunnen ontstaan.



Wie houden zich er vanuit de wetenschap mee bezig?

- Geen standaard signaleringswijze
- Er bestaan al veel (inter)nationale signaleringsactiviteiten voor diverse opdrachtgevers
- We kunnen e.e.a. leren van signalering op terrein van infectieziekten, voeding & consumentenproducten





Waar halen we onze signalen vandaan?

Uiteenlopende bronnen:

- attenderingen
- wetenschappelijke literatuur
- proceedings/congressen
- monitoringssystemen
- klachtenregistraties
- media
- experts



Omschrijving signalen-op basis van beperkte info

<i>Beoordelingskader Gezondheid en Milieu</i>				
I Omvang gezondheidsschade	II Ernst gezondheidseffecten	III Waardering Van effecten of risico's	IV Interventie: mogelijkheden of noodzaak	V Kosten en baten
I1. Hoeveel mensen worden er blootgesteld?	II1. Om welke ziekten of klachten gaat het, wat is bekend over de effecten van deze vorm van blootstelling?	III1. Bedreigt het risico het gevoel van veiligheid?	IV1. Noodzaken (Europese) normen of voorschriften tot interventie?	V1. Wat zijn de kosten bij ongewijzigd beleid?
I2. Hoeveel mensen worden ziek of krijgen klachten?	II2. Welke gezondheidseffecten brengen omwonenden of gedupeerden zelf in verband met de blootstelling?	III2. Is het risico vrijwillig en/of beheersbaar?	IV2. Is interventie mogelijk? - bij bron of ontvanger - op Europees, nationaal, regionaal, lokaal niveau - economisch, technisch, ruimtelijk, subsidies, juridisch, voorlichting	V2. Is bekend hoeveel men over heeft voor maatregelen?
I3. Kan dit aantal in de toekomst veranderen?	II3. Bij wie (risicogroepen?) treden de gezondheidseffecten op?	III3. Zijn er andere redenen waarom het risico door sommigen als onacceptabel wordt beschouwd?	IV3. Welke instanties zijn verantwoordelijk voor interventie maatregelen? Welke worden bepleit?	V3. Wat kosten maatregelen om het risico te vermijden of te beperken?
I4. Ligt het risico boven het maximaal toelaatbare geachte niveau?	II4. Wanneer treden gezondheidseffecten op? (periodiek, incidenteel, permanent)		IV4. Hoe effectief zijn deze in theorie m.b.t. verlaging van blootstelling of voorkomen van ziekte?	V4. Hoe verhoudt zich dat tot andere vormen van gezondheidswinst?
I5. Hoe zeker is het verband tussen blootstelling en gezondheidseffecten?	II5. Is behandeling mogelijk?		IV5. Hoe effectief zijn ze in de praktijk, op wat voor termijn zijn er resultaten, hoe groot is de fraudedruk, is handhaving mogelijk?	V5. Hebben de maatregelen gewenste gevolgen op andere beleidsterreinen?
I6. Hoe groot is de bijdrage van de blootstelling aan het totale aantal ziektegevallen?			IV6. Is er maatschappelijke of politieke druk of is die te verwachten?	V6. Hebben de maatregelen ongewenste gevolgen op andere beleidsterreinen?



Prioritering van signalen

- Niet alleen voor beleidmakers, maar ook als je veel signalen hebt en ze niet allemaal kunt beoordelen
- Op basis van welke criteria?
- Hoe weeg je de verschillende criteria tegen elkaar af?
- Vaak slechts beperkte en soms tegenstrijdige informatie beschikbaar





Resultaten wetenschappelijke signalering

- M.n. nieuwe inzichten over:
bekende 'stoffen' (buitenlucht, geluid, emv, drinkwater, bodem)
- Ontwikkelingen met potentiële nieuwe milieugezondheidsrisico's





De wereld

Voorbeelden ontwikkelingen 2015-2020

• Demografisch:

Groeiend aantal ouderen; grotere regionale verschillen

• Gezondheid:

Langer leven met meer gebreken; toename sociaal-economische gezondheidsverschillen; toename infectiedruk & antibioticaresistentie

• Technologie en stoffen:

Nieuwe energiebronnen; nanotechnologie; nieuwe stoffen/producten & nieuwe toepassingen van oude stoffen; klimaatbestendige en duurzame bouw; -omics kits; nieuwe meettechnieken/sensoren

• Ruimte / fysieke leefomgeving:

Verstedelijking; klimaatverandering; toename mobiliteit; ander gebruik ondergrond; ontwikkelingen intensieve veehouderij

Triade (economisch sterke gebieden)
- 50% van de wereldhandel gebeurt in deze gebieden
- europeanisering door kolonisatie
- Engels wereld lingua franca
- na dekolonisatie: amerikanisering

landen verschillen van elkaar in
- welvaart (BNP)
- verstedelijking
- cultuur

West-Europa
- migranten uit koloniën en andere arme gebieden
- multicultureel

transitielanden
- vroeger: planeconomie
- nu: vrije markt

toenemende wereldhandel en globalisering
- dekolonisatie
- open grenzen
- veranderingen in transport

rijke landen
- hoge urbanisatiegraad
- laag urbanisatietempo

oerlanden
- arbeids migratie

Nieuwe kolonies
- (SILCA)

goudloze vervoer per stap
- schaalvergroting
- afstandoverstap wordt minder

perifere gebieden (bv. Tanzania)
- vroegere exploitatiekolonies
- onaangetaste natuur
- snelle bevolkingsgroei (populatie druk)
- dualistische economie

rijpe gebieden (bv. India)
- veel bevolkingsgroepen
- kasten
- paria's
- federatieve staatsvorm

open gebieden, nu open
- lage inwon
- goedkope grond
- goede opleidingen (braindrain)

centrumgebieden
(bv. Verenigd Koninkrijk)
- veel agglomeratievoordelen
- veel koloniën

een samenhangend geheel
- a.a. door transport en communicatie
- hebben veel internationale contacten; zij zijn centra van grote netwerken
- tussen de landen komt steeds meer

wereld
- global sourcing
- global shift

interacties op land
- veel creativiteit
- face-to-facecontacten

ruimtes
- polarisatie tussen bevolkingsgroepen



Horizonscanning

- Vertaling ontwikkelingen naar potentiële milieugezondheidsrisico's
- Groeiende aandacht
- Multidisciplinaire groep van creatieve denkers nodig





Hoe verder?

- Nadere beoordeling/prioritering van signalen
- Meer structurele uitwisseling kennis & informatie:
 - tussen bestaande (inter)nationale wetenschappelijke signaleringsactiviteiten
 - tussen wetenschap, beleid en maatschappij
- Nadere verkenning van waarde media (inclusief 'social media'), klachtenregistraties en nieuwe ICT-ontwikkelingen voor signaleren
- Meer aandacht voor horizonscanning
- Aandacht voor positieve omgevingsfactoren, combinaties/stapeling, effecten kwetsbare groepen nodig
- Wat kan/doet beleid met de signalen?





Stellingen

Nieuwe milieugezondheidsrisico's moeten zo vroegtijdig mogelijk gesignaleerd en geduid worden. Dit kan alleen door open en constructieve kennis- en informatie uitwisseling tussen beleid, wetenschap, bedrijfsleven, ngo's en evt. anderen.

Ook openheid over de achterliggende belangen van de verschillende actoren is daarbij een vereiste.

Rol van de rijksoverheid is het faciliteren van de signalering, de gewenste kennis- en informatie uitwisseling en openheid over belangen.

Daarnaast draagt de rijksoverheid er zorg voor dat tijdig de juiste actie op de signalen wordt ondernomen.



Bedankt voor uw aandacht!

Meer informatie:

Kruize H, Van Kruijsbergen S, Koehler J, Vros C,
Houweling DA, Staatsen BAM, Lebret E (2012)

*Wetenschappelijke signalering milieugezondheidsrisico
Rapportage in het kader van de brede maatschappelijk
signalering van het Ministerie van IenM*

Bilthoven, RIVM rapportnr. 630789007/ 2011

Contact:

Hanneke.Kruize@rivm.nl





Volgende sheet is voor achter de hand...

